

Autor: Radim Lhoták

Zákon: Slovo nejvyššího významu přímo stvořené k tomu, aby bylo vytesáno do kamene. Hle, zde na této kamenné desce je vepsán nesmazatelný výraz pravdy o tom, co je dobré a spravedlivé. Není druhého místa pro text, v němž slova zasluhují vážit s vyšší distancí a nadhledem, než desky nesoucí sílu zákona z vůle věčné přírody a boží prozřetelnosti. Není váženější bytosti nad zákonodárce, a pokud jím byl v minulosti člověk, byly mu přisuzovány božské schopnosti nahlédnutí nejvyššího řádu světa a ctnosti vystopované z esence samotné boží podstaty. Jediný přirozený Zákon pro lidi je sumou neposkvřené tradice a zkušenosti předků, jež přivedli svůj lid k vítězství a blaženosti.

Nyní považme, z jakých zdrojů vyrůstají zákony moderní doby, s jakými zákonodárci a podle jakých předloh „*tepají*“ své sbírky zákonů moderní státy: Orgán zákonodárné síly tvoří sbor zkorumpovaných, chamtivých a řevnivostí opářených politiků, návrhy zákonů předkládají horlivé hlavy patolízalů moci a bezduchých křiklounů z lidu. Zákon je ztělesněním vyššího principu a nesluší se do něho zasahovat lidem nízkým. Alespoň tak chápali zákon generace našich dávných předků. Tito naši otcové rovněž věděli, že pravda a spravedlnost vždy utrpí přemírou slov, jimiž je předkládána a velebena.

Spravedlnost mimo zákon

Tak se v éře vlády rozumu a povrchní vědy zjevil zákon jako nezdolatelná hora pravidel, v římském právu dokonce veršovaných, ze kterých se postupně vytratil smysl toho, co je vlastní spravedlivému nazírání světa a obvykle se označuje právem přirozeným. Odklon od úcty k zákonu jako k vyšší instanci spravedlivého soudu a kosmologické jednoty, nahlížené více intuicí proroka než rozumem vědce, vedl vývoj práva k nastolení ústavního pořádku podle představ blouznivců o funkčním člověku, jenž se stal objektem zkoumání, žel jen z omezeného a konceptuálního pohledu jeho subjektivního účelu a zaměření. V řeckém pojmosloví se takový řád nazývá „*taxis*“ a postupem historie lidského pokroku se stále více vzdaluje řádu universálnímu, neměnnému a nadčasovému, který trvá a skládá podstatu všeho, co se nazývá „*kosmos*“.

Kdyby Platón věděl, jaký účinek na budoucí generace budou mít ideje jeho učitele, onoho Istvího a neporazitelného ironika Sokrata, patrně by nikdy nenapsal svoje díla *Ústava a Zákony*. Nová éra vlády lidí nad vlastním osudem zrodila lidské individuum v holé nedotčenosti vším, co určuje jeho identitu i smysl života a co z něho dělá vyspělého člověka. Namísto dualismu boží a světské podstaty, jin a jang, principů světla a temnoty nastolila

dualismus subjektu a objektu, jednorozměrné vnímání individuálního já proti zbytku světa: ego a ti ostatní s jejich neutuchajícími protivy a překážkami vyvolávajícími úzkost a strach na cestě jedince za osobním prospěchem. Konečný výraz tomuto dualismu vtiskla moderní doba svojí subjektivistickou filosofií individualismu a souborem práv jedince v kontextu morálně vyprázdněného celku. Výsledkem je boj každého s každým a život na úkor celku. Lidské individuum je postava čistě komická a z původního dionýsovského dramatu obsazeného tragickými hrdiny bojujícími za ušlechtilost a vyšší smysl existence člověka i celého lidského pokolení se stala komedie del l'arte.

Fikce právního státu

Nejtrapnějším omylem moderny je idea právního státu. Jakže, šroubované verbální konstrukce pravidel soužití a předpisů pro lidského jednání mají sami o sobě zajistit dobrou víru lidí v jejich budoucí očekávání? V čem tkví dobrá míra lidského usilování o šťastný život a harmonii lidské pospolitosti? V občanské poslušnosti a v chování podle litery zákona? S dohledem policie a soudců nad jeho dodržováním? Je snad právo moderního státu universálním učením o tom, co je dobré pro lidský život a jaký úděl člověka je ten spravedlivý? A kdo je dárce takového učení nejvyšší váhy a pravdy? Snad ne ti naši politici a jejich nohsledi z řad stranických garnitur?

Kdyby právní řád moderního státu byl učením, nemohl by nikdy být prosazován násilím represivních orgánů. Násilím nikoho o ničem nepřesvědčíš. Pokud tedy zákon není sám naukou, podle jakého učení postupují sami zákonodárci, když nám diktují způsob chování a předepsanými pravidly zasahují do všech sfér našeho života? Výrazem jaké absolutní ideje dobra pro všechny je kodex právního státu, v němž právo z vůle zákonodárců je nadřazeno všem živým tvorům na zemi?

Nejrozporněji vyvstává idea právního státu s jedním pojetím práva a spravedlnosti pro všechny v podmínkách nových multikulturních států. Vědomí spravedlnosti je dáno kulturou společenství a jeho nazíráním hodnot. Každá kultura má své představy o tom, jaký řád ve společnosti je pro ni dobrý a vede k posílení jejích vitálních zdrojů. Tak se dnes v moderních státech mísí například právní vědomí muslimských etnik s tradičním právem církevním proti konstruktivistickému právu moderní společnosti. Postup od národních států k vyšším státním celkům navíc pokládá otázku decentralizace moci na regionální či komunální úroveň a principu subsidiarity. Je zcela legitimní uvažovat o tom, nakolik má být jednotné kontinentální právo platné na všech úrovních života.

Kde je psáno, že nově vznikající lokální společenství, komunity, obce či rodové klany nemají právo na vlastní pojetí spravedlnosti a vnitřního řádu? Lze bez předsudků dokonce tvrdit, že možnost vlastního konstituování pravidel soužití je přímo podmínkou svobodného vzniku takových nezávislých uskupení, v nichž například pojetí rodiny, práv k dětem a ke společnému majetku mohou být značně odlišné od současné představy o právech a povinnostech genetických rodičů a právech jedince k individuálnímu vlastnictví. Návrat od individualismu ke kolektivnímu chápání lidské existence může být v budoucnosti klíčovým momentem přeměny západní společnosti. Nakonec již dnes jsme svědky toho, jak absurdní

dopady má legislativní smršť Evropské unie v kulturně a geopoliticky odlišných zemích Evropy. Dovolím si tvrdit, že přehodnocení funkce právního státu bude mít zásadní význam při budoucím konstituování společné Evropy.

Právní řád bez řádu

Žádný funkční řád nelze lidem vnutit zákony. Společnost je podrobena řádu, pokud většina lidí ctí jeho smysl a dobro, které z něho pochází. Právní řád má být pouhým odrazem tradičního pořádku ukotveného ve vědomí lidí a podloženého morálními zásadami, jimiž se řídí jejich jednání. Zákony představují soubor přijatých společenských konvencí, zvyků a zásad mezilidského styku, které nabyly platnosti ze samotné praxe prověřené časem, zkušeností a tradicí. Žádný zákonný pořádek nemůže mít pozitivní účinek, pokud k němu lidé nedospěli vlastním poznáním o tom, co přivedlo jejich společenství k úspěchu a životní prosperitě. Zákony nemohou být výsledkem spekulativní činnosti lidského rozumu, nýbrž je nutné je vyčíst z obecného mínění lidí a způsobu, jakým jsou uskutečňována vzájemná očekávání mezi lidmi při jejich potřebě vzájemnosti a spolupráce. Právní kodex, pokud je vůbec zapsán, musí zachycovat tato očekávání v co možno nejabstraktnější podobě, aby našel platnost ve většině rozličných případů, které se od sebe nutně liší ve svém konkrétním a věcném obsahu. Institut spravedlivého soudu v konkrétních případech je věcí soudce a jeho schopnosti nalézt odpovídající morální a duchovní soulad s pojetím spravedlnosti tak, jak je obsažen ve společenském vědomí. Cokoliv jiného je diktát totalitní moci zbavující lidi vlastní vůle a svobody.

Současný právní stát proto není nic jiného, než pustá tyranida moci nad otrockým stádem občanů, jimž bylo odejmuto právo na duchovní sebeurčení, morální jednotu a svobodnou existenci. Právní stát je diktatura politické zvěle bez odpovědných soudců a jejich spravedlivého soudu. Co se dnes nazývá justicí, je houf drábů, výběrčích daní a organizace donucovacích prostředků směřujících k poslušnosti moderních nevolníků tržně liberálního kombajnu kosícího lidské hlavy podle představ plutokracie, jak má vypadat pořádek na vsi.

Břišní slabost zákonodárců

Realita v zákonodárství moderního státu je však ještě mnohem horší, než by se podle výše uvedeného mohlo zdát. Pokud by parlamentní sbory konaly přesně podle zájmu oligarchů, jednalo by se o diktaturu se zjevným nepřítelem i směrem jeho usilování. Bohužel zákonodárské sbory často vymýšlejí nové a nové zákony jen proto, aby naplnily formální obsah svého poslání a důvod k obsazení parlamentních křesel se všemi výhodami, které to přináší. Tak nebývalá kreativita hlupáků a právních vandalů se podepisuje na již tak neproniknutelném kruhu falše a justičního teroru, jakému jsme v běžném životě vystaveni. Vyžeňme poslance z teplých síní parlamentu na ulici, do terénu, jen ať nemají prostor ani čas z nudy vymýšlet další zákony. O to volněji a bezpečněji se nám bude zítra dýchat. Skutečný a dobrý vládce nepotřebuje nutně ke své činnosti zákony, leda jako formální potvrzení svého majestátu při vedení svých pověřenců ve státní správě.

Smysl právního dualismu

Ke zpochybnění právních řádů demokratických států kontinentální Evropy si stačí uvědomit pravý význam teze o právním dualismu, na kterém jsou tyto řády postaveny. Dualistické pojetí práva soukromého a veřejného říká, že soukromé právo slouží zájmům individua, kdežto veřejné právo slouží zájmům celku. Jsme tedy u jádra individualistického rozpolcení člověka moderní doby v dualismu subjektu a objektu, u zvráceného zcizení individua na pochybné „já o sobě“ a z pozice takto uměle vytvořeného ego nahlíženého světa všech ostatních.

Co znamená ono jáství bez celku, co znamená celek bez jednotlivců spojených vzájemností ve sledování společné cesty? Jak je možné nahlížet tyto kategorie odděleně? Odpověď je prostá: Dualismus individua a celku má smysl pouze tehdy, pokud oním celkem je totalitní moc vládnoucí stádu izolovaných kusů, jejichž svobody i práva jsou touto mocí zásadně omezeny ve prospěch nadřazených elit. Toť obraz liberálně demokratického státu, toť ono falešné náboženství postavené na dogmatu svobody jedince bez jeho bytostného zakotvení v celku, jenž se mu nutně jeví cizí a vzdálený. Pro skutečně svobodnou a zdravou obec platí, že přirozenost jedince a přirozenost celku tvoří nedělitelnou jednotu, co je dobré pro jedince, je dobré i pro celek. Přirozené ustrojení individuální lidské bytosti v hierarchii směřující od hlavy k patě se nutně přenáší na stejné hierarchické ustrojení obce a blízké společnosti. To, co platí nahoře, platí ve stejné míře i dole a naopak. Svobodná společnost nepotřebuje mocné universální zákony, ale pouze a jen spravedlivé muže-soudce s citem pro místní nálady a potřeby.

Pryč s justicí

Největší úlevou pro všechny by asi bylo, a to říkám bez přílišné nadsázky, kdyby nějaký osvícený vládce dokázal vyhodit všechny novodobé sbírky zákonů na smetiště dějin a zrušit celou justici. Tam, kde universální právo a rovnoprávnost postrádají oporu v božím zákoně nadřazeném lidské z vůli, je společnost mnohem svobodnější a bezpečnější bez všech represivních zákonů. Jeden demokraticky ustanovený soudce z lidu je víc, než stohy právních textů. Nad odvolací řízení vyšších soudních instancí potom vyniká autorita odpovědného samovládce. Spory prostých lidí dokáže vyřešit stará Blažková lépe než úplatný soudní úředník a absolvent právního učiliště pomatený tezemi o právním státě a jeho zákonem organizované moci.

Ať jdou poslanci sami soudit pře občanů, jen ať se nám proboha nesnaží přikazovat, co nesmíme a co musíme dělat, jen ať se nám přestanou plést do života. K tomu, aby nám sebrali polovinu výtěžku z naší práce na daně a vlastní blahobyť, stačí jeden jediný předpis o jediné větě. Otázka zní, zda jim to takto spolkneme. K ochraně nás prostých lidí před násilím a zločinem žádné zákony nepotřebují, to dokázala a zajišťovala každá moc minulosti jen za dohodnuté dávky svých daňových poplatníků, a zahraniční politiku si stejně dělají podle toho, se kterým z tajných agentů velkých mocností jsou jedna ruka. Vše ostatní je věcí svobodné smlouvy mezi osobami, kterým jde o společnou věc, a nikomu dalšímu nepřisluší posuzovat její obsah ani právní platnost. Je na smluvních stranách samotných, aby smlouva vyjadřovala dostatečně jasně a průkazně vůli všech zúčastněných osob pro případ sporu, který dokáže rozhodnout každý poctivý, nestranný a spravedlivý muž.